บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเกิดขึ้น การคงอยู่ และการเสื่อมถอยของผลจากการเหนี่ยวนำ ที่ถูกสร้างขึ้นโดยการเหนี่ยวนำจากตัวเหนี่ยวนำทุติยภูมิ และตัวเหนี่ยวนำแผ่ขยาย

สมมุติฐานการวิจัย

1. การเหนี่ยวนำด้วยตัวเหนี่ยวนำทุติยภูมิ สามารถก่อให้เกิดผลจากการเหนี่ยวนำได้

1.1 คะแนนจากการทดสอบความรู้ทั่วไป จะเรียงลำดับจากน้อยไปมาก ดังนี้ กลุ่มเหนี่ยวนำให้โง่ กลุ่มควบคุม กลุ่มเหนี่ยวนำให้ฉลาด

1.2 คะแนนจากการทดสอบความรู้ทั่วไป จะเรียงลำดับจากน้อยไปมาก ดังนี้ กลุ่มเหนี่ยวนำให้โง่เวลานาน กลุ่มเหนี่ยวนำให้โง่เวลาสั้น กลุ่มควบคุม กลุ่มเหนี่ยวนำให้ฉลาดเวลาสั้น กลุ่มเหนี่ยวนำให้ฉลาดเวลานาน

2. การเหนี่ยวนำด้วยรูปที่คล้ายคลึงกับรูปซึ่งเป็นตัวเหนี่ยวนำทุติยภูมิ จะทำให้คะแนนจากการทำแบบทดสอบของเงื่อนไขต่างๆ เรียงลำดับจากน้อยไปมากดังนี้ เงื่อนไขแผ่ขยายโง่ กลุ่มควบคุม เงื่อนไขแผ่ขยายฉลาด

3. ผลจากการเหนี่ยวนำจะคงอยู่สม่ำเสมอ ตลอดระยะเวลาการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาชาย และหญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ ณ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ ในระดับปริญญาตรี ภาคปกติ โดยการทดลองนี้ใช้ผู้ร่วมการทดลองทั้งสิ้นจำนวน 476 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีทั้งสิ้น 3 ชิ้นคือ

1. เกมเชื่อมโยง คือ เกมที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อเชื่อมโยงรูปอิสระซึ่งไม่มีความหมายในตัวเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กับ ลักษณะการที่ใช้ในการศึกษา (ฉลาด หรือโง่เขลา) เข้าด้วยกัน

2. เอกสารเหนี่ยวนำ คือ เอกสารที่แสดงรูปอิสระ หรือไม่แสดงรูปใดๆ ต่อผู้ร่วมการทดลอง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในการทดลองของผู้ร่วมการทดลองนั้นๆ

3. แบบทดสอบความรู้ทั่วไปจำนวน 100 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งห้องในการทดลองเป็น 2 ห้อง โดยผู้ร่วมการทดลองทุกคน จะเริ่มในห้องที่ 1 ซึ่งภายในห้องนี้ทุกคนจะได้เล่นเกมเชื่อมโยง จากนั้นเมื่อผู้ร่วมการทดลองคนใดเล่นเกมนี้จนเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะต้องนำกระดาษคำตอบมาส่งแก่ผู้ช่วยวิจัย แล้วจึงได้รับเอกสารที่บรรจุภายในซองสีน้ำตาล และเดินมายังห้องที่ 2

ในห้องที่ 2 แบ่งเป็นสองส่วนด้วยกัน ส่วนแรกคือส่วนที่ผู้ร่วมการทดลองจะต้องตอบแบบสอบถามลวง (เอกสารเหนี่ยวนำ) ที่บรรจุอยู่ในซองสีน้ำตาลซึ่งได้รับมาจากห้องที่ 1 เมื่อเสร็จแล้วจึงส่งแก่ผู้ช่วยวิจัย และได้รับซองสีน้ำตาลอีกซองหนึ่ง ซึ่งบรรจุแบบทดสอบความรู้ทั่วไปไว้ภายใน

เมื่อได้รับซองดังกล่าว ผู้ร่วมการทดลองจะไปนั่งในส่วนที่ 2 ของห้อง และเริ่มทำแบบทดสอบจนเสร็จ แล้วจึงนำมาส่งแก่ผู้ช่วยวิจัย เป็นอันเสร็จกระบวนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคำนวณ SPSS for Windows โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

<u>สมมุติฐานข้อที่ 1</u>

สมมุติฐาน 1.1 นำคะแนนจากการทำแบบทดสอบความรู้ทั่วไปของผู้ร่วมการทดลองทั้ง 3 เงื่อนไข ซึ่งประกอบไปด้วย เหนี่ยวนำให้ฉลาด โง่ และกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบด้วยวิธีการ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และหากพบว่ามีความแตกต่าง ก็วิเคราะห์ความแตกต่างนั้นด้วยวิธีเปรียบต่าง

สมมุติฐาน 1.2 นำคะแนนจากการทำแบบทดสอบความรู้ทั่วไปของผู้ร่วมการทดลองทั้ง 5 เงื่อนไข ซึ่งประกอบไปด้วย เหนี่ยวนำให้ฉลาดเวลานาน เหนี่ยวนำให้ฉลาดเวลาสั้น เหนี่ยวนำให้โง่เวลานาน เหนี่ยวนำให้โง่เวลาสั้น กลุ่มควบคุม เปรียบเทียบด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หากพบความแตกต่าง ก็วิเคราะห์ความแตกต่างนั้นด้วยวิธีการเปรียบต่าง

<u>สมมุติฐานข้อที่ 2</u>

ก. นำคะแนนจากการทดสอบความรู้ทั่วไปของผู้ร่วมการทดลอง 3 เงื่อนไข คือ แผ่ขยายกระจกฉลาด แผ่ขยายกระจกโง่ และกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หากพบความแตกต่างก็วิเคราะห์ต่อด้วยวิธีการเปรียบต่าง

ข. นำคะแนนจากการทดสอบความรู้ทั่วไปของผู้ร่วมการทดลอง 6 เงื่อนไข คือ แผ่ขยายตบแต่งฉลาด แผ่ขยายตบแต่งโง่ และกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว หากพบความแตกต่างก็วิเคราะห์ต่อด้วยวิธีการเปรียบต่าง

สมมุติฐานข้อที่ 3 นำคะแนนในช่วงต่างๆ ช่วงละ 25 ข้อ จากเงื่อนไขมาเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์แนวโน้ม (trend analysis) ของคะแนนแต่ละช่วงของแต่ละเงื่อนไขรายละเอียดเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามสมมุติฐานนั้นมีดังนี้

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สนับสนุนสมมุติฐานที่ 1 สมมุติฐานที่ 2 ดังนั้นจึงไม่สามารถทดสอบสมมุติฐานที่ 3 ได้ ดังนั้นจึงสรุปว่าสิ่งเร้าที่เป็นกลาง แม้จะนำมาเชื่อมโยงกับมโนทัศน์แล้วก็ไม่สามารถที่จะเป็นตัวเหนี่ยวนำได้

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับเรื่องของผลจากการเหนี่ยวนำในความคิดเห็นของผู้วิจัยนั้น การศึกษาถึงการหยุดยั้งผลจากการเหนี่ยวนำ เป็นเรื่องหนึ่งที่น่าศึกษา ซึ่งแม้การทดลองในอดีตแสดงให้เห็นว่าผลจากการเหนี่ยวนำดังกล่าวสามารถจะถูกระงับได้ (Blair & Banaji, 1996) แต่งานดังกล่าวมีจุดบอด คือการใช้เจตนาของผู้ร่วมการทดลอง เป็นสิ่งที่ยับยั้งผลซึ่งเกิดจากการเหนี่ยวนำ แต่สำหรับการเสนอแนะนี้ เสนอถึงการศึกษาเพื่อค้นหาวิธีการ หรือกระบวนการใดๆ ที่จะสามารถจะดึงความโน้มเอียงจากการถูกเหนี่ยวนำ ให้กลับมาสู่สภาวะที่เป็นกลางโดยไม่ต้องอาศัยการรับรู้ของผู้ร่วมการทดลอง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ในขณะที่ผลจากการเหนี่ยวนำ สามารถเกิดขึ้นได้โดยบุคคลไม่รู้ก็น่าจะมีกระบวนการ หรือวิธีการใดๆ ที่สามารถจะลบเลือนผลนี้ โดยที่บุคคลไม่รู้ตัวได้เช่นกัน ซึ่งสำหรับการทดลองที่จัดทำขึ้นในรูปอย่างง่าย จะมีองค์ประกอบดังนี้ คือเปรียบเทียบผู้ร่วมการทดลอง 3 เงื่อนไข คือ กลุ่มควบคุม เงื่อนไขเหนี่ยวนำ และเงื่อนไขเหนี่ยวนำแล้วถูกทำให้เป็นกลาง โดยวิธีการ หรือกระบวนการที่ทำให้เป็นกลางดังข้างต้น อาจจะได้แก่ การทิ้งระยะเวลา การสร้างเจตนาอื่นมาแทรก การทำสมาธิ ฯลฯ ทั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าในท้ายที่สุด ผลที่ได้จะเป็นวิธีการที่ขจัดความแปรปรวนใดๆ ที่รบกวนต่อการตัดสินใจ การประเมิน หรือต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล รวมทั้งมีศักยภาพที่จะเป็นกระบวนการเพื่อใช้ควบคุมตัวแปร แทรกซ้อน สำหรับงานวิจัยอื่นๆ ในสาขาจิตวิทยาสังคม หรือในสาขาอื่นๆ ที่ใกล้เคียงกัน

2. การวิจัยต่อเนื่องในเรื่องของผลจากการเหนี่ยวนำใดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต น่าจะเป็นไปเพื่อหากฎพื้นฐานของปรากฏการณ์ โดยการค้นหา และสรุปคำอธิบายร่วมของปรากฏการณ์ที่คล้ายๆ กัน ทั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าในท้ายที่สุดแนวทางดังกล่าว จะพัฒนาไปสู่การสร้างคำทำนายที่สมบูรณ์ และชัดเจนได้ในอนาคต

3. การวิจัยในปรากฏการณ์นี้ ไม่พึงจะยุติที่ข้อสรุปเพียงว่าการถูกเหนี่ยวนำด้วยสิ่งที่เชื่อมโยงกับความก้าวร้าว ความฉลาด ความช้าความเร็ว ฯลฯ สามารถทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมในทิศทางนั้นๆ ได้เท่านั้น แต่ควรจะทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งอธิบายได้โดยละเอียดดังนี้ เมื่อพิจารณาถึงระดับความแตกต่างที่พบในการทดลองแล้วจะพบว่า ความแตกต่างระหว่างผู้ร่วมการทดลองภายในเงื่อนไขเหนี่ยวนำ กับกลุ่มควบคุม มิได้มีมากขนาดที่สังเกตุเห็นความเปลี่ยนแปลงอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ หากแต่เกิดเพียงเล็กน้อย ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ ความเร็วในการเดินไปถึงจุดกำหนด และความเร็วในการตัดสินคำศัพท์ ซึ่งวัดความต่างในหน่วยวินาทีและมิลลิวินาทีตามลำดับ แม้ความแตกต่างดังกล่าวจะมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มากพอที่จะถือว่ามีนัยสำคัญทางการประยุกต์ใช้ แต่สิ่งที่ผู้วิจัยถือว่าสำคัญกว่าได้แก่ คุณลักษณะที่ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้โดยบุคคลไม่จำเป็นต้องรู้สึกตัว ดังนี้จึงเป็นไปได้ว่าบุคคลอาจจะได้รับผลจากการเหนี่ยวนำ และแสดงพฤติกรรมที่เป็นผลดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา และหากบุคคลได้รับผลจากการเหนี่ยวนำมากกว่าหนึ่งอย่างในขณะเดียวกัน สิ่งนี้น่าจะเกิดเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

กล่าวคือ สมมุติให้ ก. เป็นบุคคลซึ่งมีสภาวะถูกเหนี่ยวนำเป็นศูนย์ หรือยังไม่ถูกเหนี่ยวนำ จากนั้นให้ ก. ถูกเหนี่ยวนำด้วย ข. ซึ่งเป็นวัตถุสมมุติให้เชื่อมโยงกับความก้าวร้าว ย่อมสามารถทำนายได้ดังนี้ว่า ก. จะเกิดการโน้มเอียงไปในทิศทาง ข. ไม่ระดับใด ก็ระดับหนึ่ง โดยหากพิจารณาในเชิงสัญลักษณ์ย่อมได้ดังนี้ คือ "หากสมมุติให้มีเส้นตรงที่ลากจาก ก. ไปยัง ข. แล้ว ภายหลังจากการเหนี่ยวนำ ก. ด้วย ข. สถานะของ ก. ย่อมจะเปลี่ยนแปลงไป โดยการเคลื่อนที่ตามเส้นสมมุติดังกล่าวเข้าหา ข. ไม่ระดับใด ก็ระดับหนึ่ง".....(1)

หากในขณะเดียวกัน ก. ก็กำลังถูกเหนี่ยวนำด้วย ค. ซึ่งเป็นวัตถุสมมุติให้เชื่อมโยงกับความฉลาด ย่อมจะทำให้ ก. เกิดความโน้มเอียงเช่นกัน ดังนั้นในลักษณะเดียวกับ (1) ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ระหว่าง ก. กับ ค. ย่อมจะพิจารณาเชิงสัญลักษณ์ได้ดังนี้ "หากสมมุติให้มีเส้นตรงที่ลากจาก ก. ไปยัง ค. แล้ว ภายหลังจากการเหนี่ยวนำ ก. ด้วย ค. สถานะของ ก. ย่อมจะเปลี่ยนแปลงไป โดยการเคลื่อนที่ตามเส้นสมมุติดังกล่าวเข้าหา ค. ไม่ระดับใด ก็ระดับหนึ่ง".....(2)

ดังนั้น หากสมมุติว่า (1) และ (2) เกิดขึ้นในขณะเดียวกัน ย่อมแสดงว่าในขณะนั้น สถานะของ ก. จะต้องปรากฏอยู่ทั้งในทิศทางของ ข. และทิศทางของ ค. ซึ่งจะมีความเป็นไปได้อยู่ 2 ลักษณะก็คือ ลักษณะแรก "ความฉลาดที่เกิดขึ้นย่อมจะแฝงไว้ด้วยความก้าวร้าว หรือกลับกัน" หรือสอง "สิ่งที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นพฤติกรรมใหม่ หรือภาวะสันนิษฐานใหม่ ที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งอาจจะไม่สามารถวัดด้วยการวัดความฉลาด หรือความก้าวร้าวเพียงลำพังได้" ดังนั้นการหาคำตอบว่า ก. ได้รับผลจากการเหนี่ยวนำโดย ข. และ ค. เท่าใด ย่อมจะหาได้จากการคิดเชิงสัญลักษณ์ ด้วยวิธีการหาความแตกต่างระหว่างตำแหน่ง ก. เดิม กับตำแหน่ง ก. ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปทั้งสองทิศทาง ซึ่งเริ่มจากการระบุตำแหน่งของ ก. ภายหลังถูกเหนี่ยวนำ ด้วยการกำหนดคู่ลำดับ ข. ค. หรือ (ข, ค) แล้วจึงวัดความยาวของเส้นสมมุติที่ลากจาก ก. ไปยังคู่ลำดับดังกล่าว

หากสมมุติต่อไปอีกลำดับ โดยให้ ง. เป็นวัตถุใดๆ อีกวัตถุหนึ่ง ซึ่งเชื่อมโยงกับลักษณะอีกประการหนึ่ง และส่งอิทธิพลในการเหนี่ยวนำ ก. อยู่ในขณะนั้นด้วย ย่อมอนุมานได้ว่าสถานะของ ก. ก็ย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปโดยอาศัย ง. เป็นจุดหมายด้วยเช่นกัน ดังนั้นการหาความเปลี่ยนแปลงที่ ก. ได้รับจากปัจจัยทั้งสาม ย่อมหาได้ด้วยวิธีหาความแตกต่างระหว่างตำแหน่ง ก. เดิม กับตำแหน่ง ก. ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปในสามทิศทาง คือ การวัดความยาวของเส้นสมมุติที่ลากจาก ก. ไปยังคู่ลำดับ ข., ค., ง. หรือ (ข, ค, ง)

จากข้างต้น ด้วยวิธีการวัดเส้นสมมุติดังกล่าว ทำให้ความเปลี่ยนแปลงของ ก. สามารถคาดได้โดยง่าย แต่สิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยตั้งเป็นประเด็นในข้อเสนอแนะนี้คือ การเพิ่มของปัจจัยในลำดับถัดมา นั่นคือ หากมีปัจจัยเพิ่มขึ้นมาเกินกว่าสามปัจจัย การหาขนาดของผลจากการเหนี่ยวนำ ดังกล่าว จะไม่สามารถทำได้ด้วยวิธีการที่เสนอไปแล้วข้างต้น หรืออีกนัยหนึ่ง หากมีวัตถุ จ. ปรากฏขึ้น และส่งผลเหนี่ยวนำ ก. อยู่ในขณะนั้น ไม่ว่าจะอยู่ในระดับที่น้อยเท่าใดก็ตาม จะทำให้การเปลี่ยนแปลงของ ก. ไม่สามารถจะคาดเดาได้โดยง่าย กล่าวในรูปสัญลักษณ์ก็คือ "คู่ลำดับของตัวแปร 4 ตัว อันได้แก่ (ข, ค, ง, จ) หรือมากกว่านั้น จะไม่สามารถระบุตำแหน่งได้ จึงไม่สามารถที่จะใช้วิธีการวัดระยะของเส้นสมมุติที่ลากจาก ก. ไปยังคู่ลำดับดังกล่าวได้".....(3)

จาก (3) แสดงให้เห็นว่า แม้ผลจากการเหนี่ยวนำเพียงเล็กน้อยที่เกิดขึ้นกับบุคคล แต่หากผลดังกล่าวส่งผลร่วมกับผลอื่นๆ ในขณะเดียวกัน ตามความเชื่อของผู้วิจัยนั้น ผลผลิตที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มที่จะมีขนาด และลักษณะซึ่งแตกต่างไปจากองค์ประกอบพื้นฐาน หรืออีกนัยหนึ่ง การที่บุคคลใดได้รับการเหนี่ยวนำด้วยภาวะสันนิษฐานที่ 1 2 3 และ 4 หรือมากกว่า แม้ในระดับต่ำๆ แต่เกิดในขณะเดียวกัน นั้นไม่ได้เป็นข้อยืนยันว่าผลที่เกิดขึ้น จะอยู่ในระดับต่ำๆ ด้วย

อีกทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นสิ่งใหม่ ภาวะสันนิษฐานใหม่ ที่ไม่ได้คงรูปของภาวะสันนิษฐานที่ 1 2 3 และ 4 อยู่เลยก็เป็นไปได้

ดังที่กล่าวมาทั้งหมด การศึกษาโดยการนำปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเหนี่ยวนำที่มีมากกว่าหนึ่งลักษณะ จึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเสนอให้ทำการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าในที่สุดแล้วกรอบความคิดนี้ น่าจะทำให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถจะสร้างความเข้าใจจากเหตุไปสู่ผล อาทิ การทำนายว่าบุคคลเมื่อได้รับการเหนี่ยวนำด้วยลักษณะ 1 2 3 และ 4 เหล่านี้พร้อมๆ กัน นั้นเป็นเหตุให้เกิดภาวะสันนิษฐานทางจิตวิทยาบางอย่างเกิดขึ้น อีกทั้งเกิดองค์ความรู้ที่สามารถจะสร้างความเข้าใจย้อนกลับจากผลสู่เหตุได้ เช่น การทำนายที่มาของภาวะสันนิษฐานทางจิตวิทยาบางอย่าง ว่าประกอบขึ้นมาจากปัจจัยพื้นฐานใดบ้าง

4. จากข้อเสนอแนะที่ 3 ดังแสดงใน (1) (2) และ(3) จะสังเกตุได้ว่า ผู้วิจัยสมมุติให้สภาวะของ ก. หรือบุคคลสมมุติก่อนการเหนี่ยวนำ นั้นอยู่ในสภาพซึ่งมีการเหนี่ยวนำเป็นศูนย์ มีแก่นแท้หรือมีความปกติของตัวเอง จวบภายหลังการเหนี่ยวนำ สภาวะของ ก. จึงเปลี่ยนแปลงไป แต่ในความเป็นจริงนั้นการเหนี่ยวนำน่าจะสามารถเกิดขึ้นได้ และเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการวิจัยซึ่งใส่เงื่อนไขของการเหนี่ยวนำลงไป จึงอุปมาเหมือนการโยนหินลงในน้ำซึ่งมีความปั่นป่วนอยู่เป็นธรรมชาติ หากหินก้อนดังกล่าวไม่ใหญ่พอ หรือการวัดผลไม่ละเอียดพอ ย่อมจะไม่สามารถเห็นผลกระทบที่หินก้อนดังกล่าวสร้างขึ้นได้ ดังนั้น ผู้วิจัยคนใดที่จะทำการทดลองในเรื่องนี้พึงระลึกไว้เสมอว่า ปัจจัยที่อยู่ในเงื่อนไขการทดลอง ย่อมมิใช่ปัจจัยเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลอยู่ในขณะนั้น และหากการส่งผลร่วมกันในหลายๆ ปัจจัย ตามข้อเสนอแนะที่ 3 เป็นจริง สิ่งนี้ชี้ว่า การวัดผลจากการทดลอง และการตีความผลการทดลองที่เกิดขึ้น ก็อาจจะต้องพัฒนาเพื่อให้ครอบคลุมถึงปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากหลายๆ ตัวแปรดังกล่าวด้วย

5. จากกระบวนการภายในการวิจัยชิ้นนี้ แม้ว่าในท้ายสุดจะไม่สามารถตรวจวัดผลของการเหนี่ยวนำได้ แต่ผู้วิจัยก็ได้อภิปรายถึงความเป็นไปได้ไว้ประการหนึ่ง กล่าวคือการทำงานของภาวะสันนิษฐาน "ความสามารถในการเข้าถึงตัวแบบ" ซึ่งจากผลการทดลองของ Mussweiler และ Förster (2000) แสดงให้เห็นว่าตัวเหนี่ยวนำตัวเดียวกัน ซึ่งกระตุ้นให้ทั้งเพศชาย และหญิงตัดสินศัพท์ก้าวร้าวได้เร็วขึ้นนั้น กลับกระตุ้นพฤติกรรมก้าวร้าวให้เกิดขึ้นเฉพาะในเพศชายเท่านั้น สิ่งนี้จึงส่อเค้าว่าผลจากการเหนี่ยวนำ นั้นเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเหนี่ยวนำกับผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำ ดังนั้นจึงอาจจะเป็นไปได้ที่กระบวนการเชื่อมโยง ระหว่างรูปอิสระกับความฉลาด หรือความโง่ดังที่ผู้วิจัยได้ทำในงานชิ้นนี้ จะยังผลให้รูปเหล่านั้นมีความสามารถในการเหนี่ยวนำ ให้บุคคลตัดสินคำศัพท์ที่แสดงถึงความฉลาด หรือความโง่ได้เร็วขึ้น (แม้จะไม่สามารถกระตุ้น

พฤติกรรมเหล่านั้นขึ้นมาได้ก็ตาม) อนึ่ง ผู้วิจัยขอเสนอว่าการจัดกระบวนการดังที่อยู่ในการวิจัยนี้ซ้ำ โดยการเปลี่ยนภาวะสันนิษฐานที่เชื่อมโยงกับรูป เปลี่ยนเทคนิคการเหนี่ยวนำ เปลี่ยนการวัดผลจากการเหนี่ยวนำ (เช่น เปลี่ยนจากการทำแบบทดสอบ เป็นการวัดความเร็วในการตัดสินศัพท์หรือการให้ประเมินบุคคล หรืออื่นๆ ตามสมควรแก่ภาวะสันนิษฐานที่ศึกษา) น่าจะทำให้เกิดความเข้าใจในการเกิดผลจากการเหนี่ยวนำมากขึ้น

6. หากตั้งข้อสมมุติ (assumption) ว่าพฤติกรรมภายนอกเกิดขึ้น โดยเป็นผลพวงจากการทำงานของสมอง เช่น ความหิว ความโกรธ ฯลฯ ที่เกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางเคมีภายในสมอง ผลจากการเหนี่ยวนำก็พึงที่จะเป็นผลพวงจากการทำงานดังกล่าวเช่นเดียวกัน ซึ่งคำอธิบายที่ง่ายๆ อาทิ "เป็นการตกค้างของสารเคมีภายในสมอง" หรือ "เป็นผลพวงจากการทำงานของหน่วยทางชีวภาพต่างๆ ที่ถูกกระตุ้น และยังคงทำงานค้างอยู่" ฯลฯ เหล่านี้หากได้รับการตรวจสอบภายใต้ข้อสมมุติว่าเป็นสิ่งที่มีตัวตนจริงในทางกายภาพ ชีวภาพแล้ว ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นน่าจะ เป็นกฎที่ง่ายๆ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ และผลที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์หรือกฎขององค์ประกอบที่จับต้อง และตรวจวัดได้ และย่อมจะพัฒนาให้กระบวนการทำความ-เข้าใจ กระบวนการทำนาย และกระบวนการควบคุมปรากฏการณ์การเกิดผลการเหนี่ยวนำนั้นชัดเจนขึ้นได้